

Brief aan Tweede Kamerleden; cc aan geselecteerde media
d.d. 15 december 2020

Gezondheidsmonitoring en onafhankelijk onderzoek nodig om burgers adequaat te beschermen tegen hogere stralingsblootstelling bij uitrol 5G.

De risico's voor de volksgezondheid worden door het huidige regeringsbeleid bij de uitrol van 5G voor lief genomen. De Gezondheidsraad heeft inmiddels de risico's erkend en de meerderheid van duizenden onderzoeken maakt duidelijk dat schade waarschijnlijk is. Stralingswaarden worden gemonitord, maar niet de gezondheid van omwonenden. Artsen leren niet over dit onderwerp. Meldpunten voor stralingsklachten ontbreken, als burgers de klachten al als zodanig kunnen herkennen.

De industrie blijkt wetenschappelijk onderzoek en de organen die overheden adviseren rond normstelling fors te beïnvloeden. De houding van de overheid lijkt een gevolg hiervan. Er zijn maatregelen nodig om de volksgezondheid bij de uitrol van 5G serieus te nemen.

Rapport Gezondheidsraad

De Gezondheidsraad adviseerde in september de Tweede Kamer over Gezondheid en 5G. De erkenning van gezondheidsrisico's van elektromagnetische straling betekent een positiewijziging van de Gezondheidsraad. De raad adviseerde om monitoring van specifieke gezondheidseffecten te starten en te wachten met de uitrol van de 26 GHz frequentie. De rechter gebood de staat in een kort geding daarom de uitrol van deze frequentie te stoppen¹. De regering toont echter zowel advies als uitspraak van de rechter niet te eerbiedigen. De proeftesten voor 26 GHz zijn toch vrijgegeven en de gezondheid wordt niet gemonitord.

Het rapport van de raad was ondanks de erkenning van risico's weinig alarmerend in bewoordingen, mede door hun bijzondere selectie en weging van onderzoek. De regering maakte hier handig gebruik van in haar reactie op het advies in een brief aan de Kamer op 21

¹<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBDHA:2020:4461&showbutton=true&keyword=stop5gnl>

november jl. Het kabinet verwees naar de - zeer omstreden - adviezen voor normen van de ICNIRP en naar de afspraak met de Telecom-sector blootstelling aan elektromagnetische velden zo laag als mogelijk houden (ALARA). Als de verantwoordelijkheid tot deze voorzorg bij de telecomsector blijft, hebben we de situatie van de slager die zijn eigen vlees keurt.

Risico's 5G

De staat is bij wet verplicht haar burgers te beschermen tegen gevaren voor de volksgezondheid. Meerdere landen en regio's nemen maatregelen om hun bevolking niet bloot te stellen aan 5G. Redenen om 5G niet (verder) uit te rollen zijn:

1. Er zijn geen onderzoeken die uitwijzen dat blootstelling aan 5G veilig is voor mens en milieu op lange termijn.
2. Wel zijn er duizenden studies over 2G, 3G en 4G. Deels gebruikt 5G dezelfde frequenties. Er zijn ten minste 2266 peer reviewed studies over blootstelling aan deze elektromagnetische velden, waarbij men in 68 procent van de gevallen 'significante biologische of gezondheidseffecten' heeft aangetroffen. Deze tonen een verband tussen straling met o.a. kanker, reproductieve functies, leerproblematiek- en geheugenverlies, schade aan het DNA, zenuwstelsel en cellen in onze lichaam.
3. 5G mag grotendeels bekende frequenties gebruiken, het karakter van 5G is wezenlijk anders. Door de zeer verschillende frequenties van pulserende 'beams' betekent 5G een significante toename aan antennes, zowel zeer dichtbij als veraf. De nieuwe straling komt naast de al bestaande straling die volgens het merendeel van het peer-reviewed onderzoek nu al leidt tot allerlei serieuze gezondheidsproblematiek.
4. We krijgen signalen van ernstige klachten in de gebieden (o.a. Eindhoven) waar nu met 26Ghz wordt getest, ondanks het uitrolverbod van de rechter.

Erkenning risico's Gezondheidsraad

De Gezondheidsraad laat in haar laatste advies van september jl. een andere en nieuwe toon horen. Hoewel de ernst van de zaak in veel van de tekst niet weerklinkt, wordt wel degelijk erkend dat gezondheidsschade door 5G niet is uit te sluiten, namelijk dat:

- geen antwoord gegeven kan worden op de vraag of blootstelling aan 5G-frequenties daadwerkelijk gezondheidsrisico's met zich meebrengt en het onduidelijk is hoe hoog de geaccumuleerde blootstelling van individuen zal zijn na uitrol van 5G;
- er nog geen erkende meetmethode voor 5G is
- het aan te raden is om te wachten met de 26 GHz-frequentie tot er onderzoek is gedaan;
- meer onderzoek en monitoring nodig is.

Wilt u als kamerlid erop toezien dat de regering deze adviezen opvolgt?

Normen en onderzoek verweven met industrie

In een Kamerbrief van de regering aan het parlement (21/11) wordt gesteld dat het ICNIRP-comité geen schadelijke gevolgen voor de gezondheid vindt op 26 GHz.; hetgeen voor de regering reden is om de aanbeveling van de Gezondheidsraad niet op te volgen.

Het is echter ditzelfde ICNIRP die het advies leverde voor de huidige normen. Uit steeds meer onderzoek blijkt dat deze particuliere organisatie, die zeer invloedrijk is geweest met advies rond normstelling, aan de telecomindustrie gelieerd is (o.a. uit [recent onderzoek van de Euro-parlementariers Buchner en Rivasi](#))² Volgens een groot deel van de wetenschap zijn

² https://www.michele-rivasi.eu/wp-content/uploads/2020/06/ICNIRP-report-FINAL-JUNE-2020_EN.pdf

de huidige normen onverantwoord hoog. De normen die deze organisatie adviseert zijn gebaseerd op maar een deel van het onderzoek waarbij het menselijk lichaam met water en zout wordt vergeleken en er enkel wordt gelet op verwarming. Er is een zeer grote groeiende hoeveelheid wetenschappelijk onderzoek die focust op celniveau, die de eerder genoemde verbanden met kanker, vruchtbaarheid en meer toont. Juist bij celonderzoek zijn veel negatieve effecten van straling gevonden. De ICNIRP veronachtzaamt dit deel van het peer-reviewed onderzoek.³

Voor een adequate regulering van elektromagnetische golven dient normstelling niet te gebeuren op basis van mensen met belangen in de industrie, maar puur vanuit de belangen van de volksgezondheid en op basis van onafhankelijk onderzoek.

In het advies van de Gezondheidsraad over Gezondheid en 5G baseert de raad zich maar op een klein deel van duizenden peer-reviewed onderzoeken die er bestaan. De selectie en de weging van ieder onderzoek is ongewoon te noemen en leidt tot conclusies die de algehele wetenschappelijke praktijk op dit gebied minder weerspiegelt. De Gezondheidsraad weegt bijvoorbeeld experimenteel onderzoek bij mensen zwaarder dan epidemiologisch onderzoek op het vlak van verband tussen elektromagnetische velden en gezondheidsklachten als vermoeidheid; geheugen- en concentratieverlies; hoofdpijn/ duizeligheid; slapeloosheid; oorsuizen en huidirritaties. Er is door 18 van de 28 epidemiologische onderzoeken wel degelijk een samenhang gevonden. Ook heeft de Gezondheidsraad geen aandacht voor het celonderzoek, dat doorgaans gebruikt wordt om meer zicht te krijgen op hoe externe factoren op processen in het lichaam inwerken en juist meer correlatie signaleert tussen gezondheidsproblemen en straling.

Verder heeft de Gezondheidsraad drie leden in de commissie betrokken die ook lid zijn van de ICNIRP. Het is de vraag of dit wenselijk is gezien de wetenschappelijk eenzijdigheid en verstrengeling met ICNIRP⁴ en ICNIRP's verstrengeling met de industrie.

Gezien dat de uitkomsten van de selectie van de Gezondheidsraad minder duidelijk relaties aantonen dan veel ander peer-reviewed onderzoek, *verzoeken wij de Kamerleden een **second opinion** te laten uitvoeren: een advies aan de overheid door een onafhankelijk onderzoeksinstituut dat zich daarbij baseert op enkel peer-reviewed onderzoek dat niet gefinancierd is door de industrie.*

Financiering van onderzoek door de industrie is gebruikelijk, maar we weten ook dat daarmee veel is gemanipuleerd: dit gebeurde om de effecten van roken te verdoezelen, rond de klimaatwetenschap om de belangen van de fossiele sector veilig te stellen, rond asbest en rond pesticiden en andere toxische stoffen. De afwezigheid van verstandige regulatie van straling is gerelateerd aan de enorme economische belangen die er niet bij gebaat zijn dat de negatieve gevolgen bekend, laat staan erkend worden. Er zijn vele aanwijzingen dat de telecom en IT-industrie een vinger in de pap heeft in onderzoek

³ <https://ehitrust.org/health-risks-from-radiofrequency-radiation-including-5g-should-be-assessed-by-experts-with-no-conflicts-of-interest/>

⁴ <https://letstalkabouttech.nl/2020/12/commentaar-nederlands-5g-besluit-gedijt-op-publieke-onwetendheid/>

gerelateerd aan straling. We willen graag dat de overheid in haar normstelling en zorg voor de volksgezondheid zich baseert op onderzoek waar dit niet is gebeurd.

Geen erkenning van klachten

De inschatting is dat 3 tot 9% van de bevolking last ervaart van straling (onderzoeksbureau Kantar stelde 3% in 2016 en dit aantal neemt toe, schattingen elders zijn hoger). De meest voorkomende klachten van elektromagnetische golven zijn *vermoeidheid; geheugen- en concentratieverlies; hoofdpijn/duizeligheid; slapeloosheid; oorsuizen en huidirritaties*. Er zijn mensen met zeer ernstige klachten die niet meer thuis, op school of op het werk kunnen zijn. Al deze klachten worden niet officieel erkend noch geregistreerd: er is geen overheidsmeldpunt en artsen worden niet geschoold op vlak van elektromagnetische straling en zullen klachten onderbrengen onder onvoldoende verklaarde lichamelijke klachten (SOLK) en niet in verband brengen met straling, ondanks dat er voldoende wetenschappelijk bewijs is voor de relatie van de klachten met straling.

Door deze situatie zijn we dus niet eens bekend met wat de nul-toestand is voordat 5G - nu deels al - is uitgerold. En dat terwijl deze nultoestand voor veel mensen het leven nu al zeer moeilijk maakt.

Witte Zones & lokaal antennebeleid

Verdere uitrol van 5G betekent voor veel mensen een nog grotere problematiek, te meer omdat ze nergens heen kunnen: er zijn geen 'witte zones', plekken zonder of minimale straling. Voor hen is de uitrol *inhumaan* te noemen. Zodoende verzoeken wij de overheid om gebieden in Nederland mogelijk te maken waar mensen tot rust kunnen komen, en beleid te maken voor (bewoonbare) locaties zonder straling. Deze gebieden zijn ook nodig voor mensen om uit te vinden of straling de bron van hun klachten is.

Op dit moment ervaren gemeenten geen autonomie op gebied van te voeren lokaal antennebeleid. Door de huidige normen vallen antennes onterecht niet onder wetgeving die plaatsing zorgvuldig overweegt. Hierdoor zijn antennes ook terechtgekomen op bijv. scholen, hetgeen effect zal hebben. Deze effecten, gezondheidsklachten, worden niet gemonitord en niet snel in verband gebracht met de antennes.

Monitoring

Inmiddels wordt blootstelling getest door frequenties te meten op enkele van de duizenden plekken waar nu antennes zijn geplaatst. Er wordt echter nog niet gemonitord wat de gevolgen van de huidige straling zijn voor de bevolking, noch op de natuur. *Wij verzoeken de overheid dat er grondig op gezondheid wordt gemonitord van woningen, bedrijven en scholen onder en rond zendmasten, zeker nu antennes zeer dichtbij mensen worden geplaatst. Hierbij is het nodig dat leden uit belangengroepen van stralingsgevoeligen, een stem krijgen in de totstandkoming van onderzoek en monitoring.*

Als we daarnaast niet grondig (naast de frequenties en blootstelling) ook gezondheid en het ecosysteem rondom masten gaan monitoren, dan kan straks niet bewezen worden wat de rol is die straling werkelijk speelt, laat staan op de lange termijn. Zelfs als de volksgezondheidsschade en/of schade aan het ecosysteem door 5G zodanig wordt als dat wij

vrezen, zal dit dan niet snel onderkend kunnen worden. De staat en de gezondheidssector zal zonder inzicht steeds minder goed kunnen zorgen voor de volksgezondheid. Degelijk onderzoek, zonder inmenging van economische belangen, is hiervoor nodig.

Schade & verantwoordelijkheid

Het Kabinet belooft in te grijpen als er toch schade blijkt te ontstaan. Via welke toetsingscriteria wordt dan aangetoond of aannemelijk gemaakt dat de betreffende schade inderdaad (mede) veroorzaakt is door de elektromagnetische velden? Wordt hierbij ook gekeken naar schade aan het ecosysteem? Hoe wordt deze schade vastgesteld? De adviesorganen van de regering (Gezondheidsraad, ICNIRP, Kennisplatform EMV) hebben naar eigen zeggen nooit onderzoek gedaan naar de effecten van straling op dieren en planten.

Volgens het onderdeel algemene productveiligheid binnen de Warenwet is de producent verantwoordelijk voor de veiligheid van de producten en moet deze de juiste informatie geven aan de consument over het product. Bijvoorbeeld over de mogelijke risico's. De Rijksoverheid draagt (mede) de verantwoordelijkheid voor een schone, gezonde en veilige leefomgeving. Echter sluiten verzekeringsmaatschappijen claims uit die direct of indirect voortvloeien uit, geheel of deels het gevolg zijn van elektromagnetische velden, straling en radiogolven.⁵

Samenvatting

Met de uitrol van 5G verwachten en vrezen we ernstige schade. Wij verzoeken de staat om de volksgezondheid te beschermen met de volgende voorzorgsmaatregelen:

1. Monitoring van gezondheidseffecten rond een representatief deel van 5G antennes, waarbij vertegenwoordigers van onze belangenorganisaties een stem hebben in de opzet en evaluatie.
2. Een second opinion advies over 5G en gezondheid op basis van peer-reviewed onderzoek dat niet door industrie is gefinancierd.
3. Het bijscholen van artsen over de specifieke kenmerken van de klachten door elektromagnetische straling; hen vanuit officiële organen verwijzingen naar peer-reviewed literatuur geven zodat ze hun patiënten serieus gaan nemen in hun klachten en hen informeren zodat ze patiënten kunnen adviseren/verwijzen.
4. Een officieel meldpunt voor klachten van mensen die deze in verband brengen met elektromagnetische straling, van alle mogelijke bronnen, binnenshuis en buiten.

⁵ <https://www.jrseco.com/nl/lloyds-verzekeringsmaatschappij-dekt-geen-gezondheidsschade-door-elektromagnetische-straling/>

5. Witte zones mogelijk te maken, zonder elektromagnetische straling, voor gedupeerden en om te testen of gezondheidsproblematiek door straling wordt veroorzaakt of versterkt.
6. Gemeenten hun autonomie op dit gebied teruggeven en borgen; met name wat betreft lokaal antennebeleid.
7. Informeren van burgers en publieke instellingen over de risico's van elektromagnetische straling op basis van de laatste wetenschappelijke - financieel onafhankelijk tot stand gekomen - inzichten.

Voor meer informatie verwijzen we u naar:

- <https://www.youtube.com/watch?v=FONEaPTu9oI>. Een Tedtalk, genuanceerde en gedegen introductie in het thema.
- [Bellen schaadt cellen – De Groene Amsterdammer](#)
- [WETENSCHAP & POLITIEK - LET'S TALK ABOUT TECH](#)
- www.bioinitiative.org;
- De brieven aan u van individuele personen en belangenorganisaties.
- Informatie op nuttige websites: www.stralingsbewust.info, www.letstalkabouttech.nl en <https://stichtingehs.nl/> en daarnaast de websites vermeld bij onze ondertekenaars

Dit schrijven ontvangt u namens de volgende stichtingen en belangengroeperingen: